

УДК 330.341.1

Голуб Ю.Ю.

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Криворізького національного університету

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ГОЛОВНА ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

У статті досліджено вплив інноваційної діяльності на конкурентоспроможність й ефективність діяльності підприємства, її роль у підвищенні прибутковості, значення для забезпечення економічного зростання національної економіки в цілому. Визначено напрямки активізації інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

Ключові слова: інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, ефективність, прибуток.

Golub Yu.

INNOVATIVENESS IN HOME-DATE REQUIREMENTS

The article examines the impact of innovative activity on competitiveness and efficiency of enterprise activity, the role of innovation in improving the profitability of enterprise and its importance for economic growth of the national economy as a whole. The main trends of native enterprises innovational development activation have been defined as well.

Key words: innovation, competitiveness, efficiency, profit.

Голуб Ю.Ю.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ КАК ГЛАВНОЕ ТРЕБОВАНИЕ СОВРЕМЕННОСТИ

В статье исследовано влияние инновационной деятельности на конкурентоспособность и эффективность деятельности предприятия, ее роль в повышении прибыльности, значение для обеспечения экономического роста национальной экономики в целом. Определены направления активизации инновационного развития отечественных предприятий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, конкурентоспособность, эффективность, прибыль.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах господарювання інноваційна діяльність виступає потужним каталізатором розвитку економіки, надійною гарантією високоефективного бізнесу.

Модернізація техніки та технології виробництва, оновлення і

модифікація товарного асортименту, вдосконалення систем організації і управління дозволяють підприємствам адаптувати свою продукцію до вимог ринку, підтримувати необхідний рівень попиту, скорочувати витрати, стабілізувати і покращувати фінансово-економічні результати діяльності. Нові ідеї і продукти, прогресивні технології й організаційні рішення дедалі більшою мірою визначають успіх підприємницької діяльності, забезпечують виживання і фінансову стійкість підприємства.

Інноваційний фактор стає вирішальним для забезпечення сталого розвитку національної економіки, зниження залежності держави від критичного імпорту, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції і активізації експортної діяльності. Тому у сучасному глобалізованому світовому господарстві країни, які володіють інноваціями, посідають передові позиції стосовно розвитку економіки та соціальних стандартів життя людей.

Отже, необхідність здійснення інноваційної діяльності виступає як головна вимога сучасності. Саме тому проблеми інноваційної сфери діяльності господарюючих систем висуваються в розряд першочергових задач в структурі економічних досліджень. Цим і обумовлено актуальність обраного напрямку дослідження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. Над дослідженням різних аспектів такої діяльності працювали: О.І. Амоша, О.П. Єлець, І.В. Кедревич, Т.П. Костюк, М.В. Літвиненко, А.А. Мазаракі, В.І. Нежиборець, Н.Д. Корінько та багатьох інших. Однак роль інноваційної діяльності в глобальному аспекті ще не до кінця вивчена, масштаби та рівень наукової розробки цього питання залишаються недостатніми, тому існує необхідність подальших досліджень.

Цілі статті. Метою даної роботи є дослідження інноваційної діяльності, визначення її важливості для розвитку підприємства та економіки країни. Для цього необхідним є вирішення таких завдань: з'ясування впливу інновацій на підвищення показників прибутку, конкурентоспроможності й ефективності діяльності підприємств, з'ясування ролі та значимості інновацій в економіці України та розробка заходів щодо підвищення рівня інноваційної активності підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційна діяльність у загальному розумінні – це системний вид діяльності, спрямований на створення і реалізацію в суспільну практику інновацій. У результаті інноваційної діяльності народжуються нові ідеї, нові або

вдосконалені продукти, технологічні процеси, з'являються нові форми організації та управління різними сферами економіки та її структур. ЗУ «Про інноваційну діяльність» конкретизує її узагальнене розуміння: інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів та послуг [1].

Головна внутрішня мета діяльності будь-якого підприємства або організації, що функціонують в умовах ринкової економіки, полягає в максимізації прибутку, головного чинника його економічної стійкості. Інноваційна діяльність відіграє у цьому вирішальну роль.

Виділимо ряд основних напрямків, що забезпечують підприємству максимальний прибуток [6, с. 149–150].

По-перше, це розширення номенклатури реалізованої продукції (послуг). Розширення номенклатури можливе тільки за двома напрямками: за рахунок випуску нової продукції (яка раніше не вироблялась на даному підприємстві) або за рахунок удосконалення (модернізації або модифікації) вже випускаємої продукції або наданої послуги. Вочевидь, як перший, так і другий напрямок, що забезпечує розширення номенклатури продукції і відповідно веде до збільшення прибутку, безпосередньо пов'язані з інноваційною діяльністю, бо сукупність робіт, пов'язаних з розробкою, освоєнням і поліпшенням вже виробленої продукції, за своєю суттю є інноваційною діяльністю.

По-друге, максимізація ціни, за якою реалізується продукція або надається послуга. Вочевидь, що можливість збільшення ціни реалізації продукту або послуги прямо залежать від попиту і пропозиції на продукцію підприємства на ринку. Найбільш важливим є те, чи діє підприємство в умовах конкурентної боротьби або займає монопольне становище. Результатом монопольного становища є практично нічим не обмежена можливість збільшення ціни реалізації продукту (послуги) і, як наслідок, прибутку. Слід зазначити, що здійснювана підприємствами інноваційна діяльність є одним із засобів, за допомогою якого вони можуть забезпечити монопольне становище на ринку або попит на продукцію і необгрунтовано завищувати ціну її реалізації. Іншими словами, інноваційна діяльність дозволяє підприємствам в певних умовах зайняти монопольне становище на ринку з усіма наслідками, що випливають звідси, з точки зору збільшення прибутку підприємства через підвищення ціни реалізації продукції та послуги.

По-третє, мінімізація витрат на виготовлення і реалізацію одиниці продукції (послуги). Зниження цих витрат можливе тільки двома шляхами: або за рахунок мобілізації резервів технології, що вже

використовується, або за рахунок освоєння нового технологічного ланцюга або нових елементів в старому ланцюгу. При цьому мається на увазі, що освоєння нової техніки, технології, як і нових методів організації та управління виробництвом і збутом продукції, визначається ефективністю інноваційної діяльності, реалізованої підприємством.

По-четверте, максимізація обсягів реалізації продукції або послуги. Слід зазначити, що збільшення обсягів реалізації продукції в найменшій мірі залежить від зусиль підприємства, хоча і є певні важелі впливу на споживчий попит. Виділимо два основних напрями: збільшення обсягів реалізації старої (яка вже випускалася на даному підприємстві) продукції і нової продукції. У свою чергу, збільшення обсягів реалізації старої продукції можливе за рахунок проведення комплексу маркетингових заходів, спрямованих на стимулювання збуту (реклама, розпродаж і т. ін.), вихід на нові ринки зі старою (для даного підприємства) продукцією, а також за рахунок підвищення споживчої привабливості продукції. У свою чергу, споживча привабливість включає такі елементи, як ціна продукції, якість і додаткові функції продукції. Підвищення споживчої привабливості означатиме привабливу з точки зору споживачів зміну вищезазначених елементів. Вочевидь, що діяльність, пов'язана з підвищенням якості продукції, що випускається, а також надання їй нової функції є інноваційною. Разом з тим, випуск нової продукції є також результатом інноваційної діяльності. Таким чином, збільшення обсягів реалізації продукції (послуги) також багато в чому досягається за рахунок відповідних інноваційних перетворень.

Позитивний вплив інновацій на рівень конкурентоспроможності економіки країни проявляється в зростанні продуктивності праці та доданої вартості, структурному оновленні економіки, збільшенні питомої ваги високотехнологічних, наукоємних галузей у структурі виробництва та експорту, підвищенні якості продукції, і як наслідок – в розширенні ринків збуту [8, с. 49]. Тож інноваційна діяльність є невід'ємною частиною ефективного функціонування економіки.

Головною умовою для інноваційного розвитку будь-якого підприємства є усвідомлення необхідності інновацій з боку керівництва та внутрішня готовність до їх впровадження. В той же час значна частина вітчизняних дослідників обґрунтовують положення, що саме неготовність керівництва та працівників підприємств стати активними учасниками й реалізаторами інноваційного процесу значною мірою обумовила неспроможність та несприйнятливність підприємств до інновацій [4, с. 152]. Тому вітчизняним підприємствам та Україні в цілому для розвитку інноваційної діяльності слід звернути увагу на досвід розвинутих країн

щодо підтримки, розвитку та впроваджень інновацій, де головну роль відіграє саме державна підтримка.

В зарубіжних країнах держава є могутнім спонсором інноваційної діяльності, що постійно удосконалює систему стимулювання винахідництва, засновану на використанні патентної форми правової охорони винаходів. Інноваційне виробництво активно підтримується державою у формі пільг, субсидій, «податкових канікул» тощо.

В Україні ж, на жаль, відсутні дієві механізми підтримки, стимулювання, розвитку інноваційної діяльності. Нестабільна економіка, постійно змінне законодавство, відсутність фінансування, гарантій, високі кредитні ставки, недосконалість податкової системи та пільгового режиму для здійснення інноваційної діяльності – всі ці фактори не сприяють зростанню впроваджень нововведень на підприємствах. Як результат – відсутність мотивації щодо вдосконалення нових технологій, значна зношеність обладнання та застаріла матеріально-технічна база, дефіцит фінансових ресурсів і слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій [5, с. 18]. Це унеможливує одержання важливих наукових результатів та перешкоджає розвитку України, її ствердженню як передової розвиненої держави.

З метою створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств необхідне формування цілої системи заходів [2, с. 30]:

- розробку і запровадження механізму надання пільг підприємствам, які впроваджують і реалізують інноваційну продукцію;
- поширення практики надання інноваційним підприємствам кредитів зі знижкою кредитної ставки;
- запровадження прогресивного оподаткування прибутку від випуску застарілої і недосконалої продукції чи у випадку використання екологічно небезпечної технології.

Зазначені заходи дадуть змогу сформувати сприятливий інноваційний клімат, задіяти всі необхідні механізми та стимули для підвищення зацікавленості підприємств у впровадженні наукомістких технологій.

Таким чином, ефективне функціонування інноваційної діяльності передбачає виважену державну інноваційну політику, дозволяє досягти поставлених цілей інноваційного розвитку і зайняти вищі посади у світовому постіндустріальному економічному просторі.

Висновки. Отже, щоб не залишитись на узбіччі світового розвитку на шляху до інноваційно-інформаційної економіки, в Україні необхідно створювати сприятливе для інновацій бізнес-середовище. Реалізація запропонованих напрямків активізації інноваційної діяльності в Україні

дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності підприємств. Одночасно політика стимулювання інноваційної діяльності забезпечить динамічний розвиток всієї економіки і буде фундаментальною основою для покращення рівня життя населення.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40–IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: www.zakon.rada.gov.ua.
2. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.І.Амоша // Економіст. – 2009. – №6. – С. 28–34.
3. Слець О. П. Роль інноваційної діяльності у розвитку підприємства / О. П. Слець // Вісник ХНУ. – Серія «Економічні науки». – 2010. – № 4. – С. 52–54.
4. Корінко Н. Д. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання / Н.Д. Корінко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5. – С. 149–154.
5. Костюк Т. П. Мотивація інноваційної діяльності в сучасних умовах господарювання / Т.П.Костюк // Вісник ЖДТУ. – Серія «Економічні науки». – 2010. – №1 (51). – С. 16–21.
6. Літвиненко М. В. Інноваційна діяльність підприємства як джерело підвищення прибутку / Літвиненко М.В., Кедревич І.В. // Вісник НТУ (ХПІ). – №7. – 2011. – С. 148–151.
7. Мазаракі А. А. Інновації – джерело конкурентних переваг / А.А.Мазаракі // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 9. – С.120–123.
8. Нежиборець В. І. Розвиток інноваційної діяльності в Україні як умова забезпечення конкурентоспроможності економіки / В. І. Нежиборець // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 5. – С. 48–54.